

**รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**

**Model of Disputes Resolution in Participatory Community: Case Study
of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization,
Bang Len District, Nakhon Pathom Province**

ฉลองบูรณ์ เฟ็งกล้า* ชีรศักดิ์ ลิละพัฒนา และ พีรพัฒน์ พันศิริ
Chalongboon Panglum*, Theerasak Lelapattana and Peerapat Pansiri

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
Laws Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon 73000

* To whom correspondence should be addressed. e-mail: oede_ee@hotmail.com

Received: 23 June 2020, **Revised:** 14 August 2020, **Accepted:** 30 August 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และ 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ผู้นำชุมชน นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง และผู้ที่มีข้อพิพาท จำนวน 10 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า การยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม ควรมีส่วนร่วมที่เกิดจากคนในชุมชนเดียวกันจะส่งผลดีเพราะแต่ละฝ่ายได้รับรู้ปัญหาและรู้ที่มาของปัญหาเป็นอย่างดี โดยการมีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น ควรต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการแก้ไข อาทิเช่น หน่วยงานราชการอื่นของรัฐ ซึ่งจะเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกิดข้อพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี โดยปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทการสมานฉันท์ หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนทุกฝ่ายในชุมชนนั้น พบปัญหาต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน พบว่า คู่กรณีพิพาทไม่ให้ความเชื่อถือผู้ที่ปฏิบัติงานในการระงับข้อพิพาท และใช้อำนาจโดยมิชอบในการกดดันการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว 2) ปัญหาด้านบุคลากร พบว่า เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทขาดความรู้ในเรื่องกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จผลตามเป้าหมาย 3) ปัญหาด้านงบประมาณและทรัพยากร พบว่า งบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถเบิกจ่ายได้ง่าย เพราะมีขั้นตอนระเบียบทางราชการที่มีความยุ่งยาก และแนวทางในการสร้างรูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมให้มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลดีมากยิ่งขึ้นนั้น ต้องประกอบไปด้วย บุคลากรต้องมีความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระงับข้อพิพาทเบื้องต้น และต้องมีการเชิญหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการระงับข้อพิพาท เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

คำสำคัญ : บริหารจัดการ การมีส่วนร่วม การยุติข้อพิพาท

Abstract

The research “Model of disputes resolution in participatory community: case study of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province” has the purpose to 1) study the problems and give suggestions of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province and 2) analysis and synthesis model to the participatory management of Bang Pla Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province. This research was qualitative research which were interviewing with 10 interviewees, comprising of community leaders, chief executive of the SAO, chief administrator of the SAO, deputy chief administrator of the SAO, subdistrict headmen, village headmen, directly related administrative officers and the dispute parties. The tools of this research composed of questionnaires and 2 times of focus group.

The results showed that: Dispute resolution with participatory administration ought to grow by the people who have lived in the same communities as they can perceive problem and thoroughly realize the causes. In this regard, dispute resolution or mediation should consist of parties in interest such as other government agencies acting as mediators between the parties and the related organizations.

The problems and obstacles concerning the performance of officers involved in dispute settlement, reconciliation or mediation originating in community participation can be divided in 3 aspects; namely: 1) operational problems; credibility of officers in charge, abuse of power, and conflict of interest 2) personnel problems; lack of legal knowledge and effectiveness of performance and 3) budgeting and resource allocation problems; limited budget and lack of resources. And to enhance efficiency and effectiveness, suggestions for building the participatory administration model in the subdistrict area network in partnership with Nakhon Pathom Rajabhat University must comprise personnel who possess the legal knowledge regarding the fundamental of dispute resolution and solicit for organizations involved so as to relevantly solve problems.

Keywords : Management, Participation, Dispute Resolution

บทนำ

หลักการมีส่วนร่วมได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 [1] โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ได้บัญญัติรับรองหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อกัน เพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ ในการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินการให้ประชาชนทราบ โดยต้องมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนภาคสนามและข้อมูลจากคู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnographic Community Assessment Process: RECAP) พื้นที่ต่าง ๆ ในตำบลเครือข่ายคู่ความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่าหลายพื้นที่มีการบริหารจัดการพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่การบริหารจัดการดังกล่าวอยู่ภายใต้แนวนโยบายของรัฐเป็นหลัก ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ประชาชนภายในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมแค่เพียงกระบวนการในการจัดทำแผน แต่ขาดกระบวนการในกระบวนการพัฒนา นอกจากนี้จากข้อมูล RECAP พบว่าบางกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนา เป็นกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งการมีส่วนร่วมในเรื่องเกี่ยวกับยุทธวิธีชุมชนนั้นมีปัญหาและอุปสรรคมาก โดยสาเหตุเกิดจาก ประชาชนซึ่งเป็นคู่กรณีพิพาท หรือแม้แต่เจ้าพนักงานที่

ทำหน้าที่ในการยุติข้อพิพาทขาดองค์ความรู้พื้นฐานอันเกี่ยวกับกฎหมาย จึงส่งผลให้มีการละเมิดสิทธิกัน และไม่สามารถยุติข้อพิพาทในชุมชนของตนได้ โดยหลักการมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดจากคนในชุมชนร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางร่วมกัน ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ให้คนในชุมชนอยู่อาศัยกันอย่างมีความสุข จึงควรมีการบริหารจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นให้มีความเหมาะสมเกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่าย โดยสอดคล้องกับบทความวิจัยของอนิรุทธ์ บัวทอง [2]

ดังนั้น จากปัญหาและการสะท้อนข้อมูลในพื้นที่ดังกล่าวจากประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยความเห็นร่วมกันของคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการศึกษาการสร้างรูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว มีการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมในเรื่องยุติธรรมชุมชน แต่ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ถึงขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนเรื่องการมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง ของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา [3] เพื่อแสวงหากระบวนการ แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของตำบลต่าง ๆ ในการเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาท และนำเสนอรูปแบบดังกล่าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ในภูมิภาคตะวันตกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบกับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยมุ่งประเด็นการศึกษาไปที่รูปแบบการจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วมของชุมชน อันเกี่ยวกับการยุติข้อพิพาทที่โดดเด่น เพื่อนำไปสู่การค้นหารูปแบบหรือแนวทางการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งมีวิธีในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาจากภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยใช้หน่วยในการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค (micro level) คือ ระดับบุคคล โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มเป้าหมายหลัก ที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาข้อมูลจากบุคคลหลายประเภท

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยเป็นการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ความคิดเห็นร่วมกัน

2.2 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกและการจัดประชุมสนทนากลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้นำชุมชนหรือมีประสบการณ์ ที่สามารถให้ความรู้ ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วม และยินดีถ่ายทอดข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ได้แก่ นายกองดีการ บริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับบริการ จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยจะเน้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโดยตรง ส่วนในกลุ่มอื่นนั้น เช่น นายกองดีการ บริหารส่วนตำบล ผู้ที่มาขอรับบริการ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้แนวคิดที่เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไข ปัญหา ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการตำบลแบบมีส่วนร่วม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการ ไกล่เกลี่ยข้อ พิพาทหรือการประนอมข้อพิพาท หรือยุติธรรมชุมชน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นายกองดีการ บริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การ บริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้นำชุมชน และผู้ที่มาขอรับบริการ จำนวน 30 คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง แบ่งออกเป็น ครั้งที่ 1 เพื่อเป็น การศึกษาถึงการนำชุมชนต้นแบบมาปรับใช้ และครั้งที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นการสรุป คั้นข้อมูลสู่ชุมชน เสนอแนะ เพิ่มเติมก่อนเขียนร่าง โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. พื้นที่การศึกษาวิจัย

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการ บริหารจัดการชุมชนและเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้คำถามในการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก และสัมภาษณ์แบบ face to face ซึ่งคำถามที่สัมภาษณ์จะเป็นประเด็นที่เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคำถาม เหล่านี้เกิดจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญที่มี ความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการข้อพิพาท การบริหารความขัดแย้ง เป็นผู้ตรวจสอบความ ถูกต้องของแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์/ตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการถอดถ้อยคำจากการให้สัมภาษณ์แบบคำต่อคำฉบับที่ก การสังเกตการณ์ และคัดลอกข้อความสำคัญจากเอกสารและบันทึกอย่างละเอียด เพื่อให้การตีความและการกำหนดประเด็นที่ สำคัญได้อย่างถูกต้องเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อกำหนดหัวข้อ/กลุ่มหัวข้อแนวคิดสำคัญ (topic/category) แบบแผนแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสาระหลัก (pattern/themes) เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัย สรุปรายงานการดำเนินการ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำข้อมูลไปสรุปและจัดทำ การปรับปรุง และพัฒนาต่อไป และเขียนรายงานผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1. รูปแบบในการจัดการตนเอง แบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมควรมีส่วนร่วมที่เกิดจากคนในชุมชนนั่นเอง เพราะจะรู้ปัญหาและการจัดการกับปัญหามากกว่า โดยการมีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาท หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น ควรต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการแก้ไข อาทิเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา) จะทำหน้าที่เป็นเสมือนคนกลาง ที่คอยประสาน ความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกิดข้อพิพาทกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหา

2. ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าปัญหาด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีหลายกรณี ดังนี้

2.1 ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้น คู่กรณีที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความเคารพ หรือไม่ให้ความเชื่อถือผู้ที่ทำหน้าที่ในการยุติข้อพิพาท

2.2 คู่กรณีพิพาทใช้อำนาจส่วนตัวในการกีดกันการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

3. ปัญหาด้านบุคลากร

3.1 ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยุติข้อพิพาทขาดความรู้ในเรื่องกฎหมาย ที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จผลตามเป้าหมาย และประชาชนหรือคู่กรณีพิพาทจะมีความเชื่อถือต่อการยุติปัญหา

3.2 การยุติข้อพิพาทนั้น ควรต้องให้บุคคลที่แต่ละฝ่ายเคารพนับถือ ยำเกรงเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพราะจะส่งผลให้สามารถยุติข้อพิพาทได้ และทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ

ในด้านงบประมาณนั้น มีปัญหาค่อนข้างมาก เพราะหน่วยงานรัฐ เช่น สำนักงานประมาณ ให้เงินงบประมาณมาอย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการจะได้ใช้งบประมาณในแต่ละครั้งต้องใช้นั่นตอนในการของบประมาณค่อนข้างมากและใช้เวลานาน ไม่ทันต่อการแก้ไขปัญหา หรือไม่สามารยเยียวยาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทัน เช่น ไม่มีเงินงบประมาณในการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหา อาทิ ต้องมีการจ่ายค่าพาหนะ หรือ ค่าเบี้ยเลี้ยงให้เจ้าหน้าที่ เป็นต้น เมื่อไม่มีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอจึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้

จะเห็นได้ว่า ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในการยุติข้อพิพาทในชุมชนนั้น มีหลายประการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลานั้น ขาดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ จึงส่งผลต่อการบริหารจัดการ และบุคลากรมีองค์ความรู้ด้านกฎหมายอย่างจำกัด จึงส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญแต่ละท่าน มีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่ารูปแบบการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนของตำบลบางปลาในเรื่องการยุติข้อพิพาท สมานฉันท์ในชุมชน หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยที่สุดนั้น ต้องประกอบด้วยสิ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. ประชาชนในพื้นที่ต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญา หรือแม้แต่กฎหมายที่ดิน เมื่อประชาชนมีความรู้ในกฎหมายเบื้องต้นแล้ว จะส่งผลให้ไม่มีการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่กระทำการใดก่อให้เกิดข้อพิพาท ปราศจากการถูกฟ้องร้อง

2. การที่ผู้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ควรต้องมีการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการแก้ไข ปัญหาในเรื่องนั้น ๆ มาประสานผลประโยชน์ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน จะส่งผลให้การยุติข้อพิพาทเกิดขึ้น ได้โดยรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1. รูปแบบในการจัดการตนเอง แบบมีส่วนร่วม

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ เห็นไปในทางเดียวกันว่ารูปแบบในการจัดการตนเองแบบมีส่วนร่วม นั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของ คนในชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่เป็นเสมือนคนกลางที่คอยประสานความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกิด ข้อพิพาทกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งรูปแบบในการจัดการตนเองในเรื่องที่เกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน การสมานฉันท์ หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านหลายฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายพยายามที่จะไม่ให้เกิดปัญหาใหญ่ใน ภายหลัง ซึ่งสอดคล้องกับงานของสมพันธ์ เดชะอธิกและคณะ [4] กล่าวว่า องค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านเป็นกลุ่มชุมชนที่มี อุดมการณ์ร่วมกันมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการรวมกลุ่มกันของคน เช่น ผู้นำทางความคิด ผู้นำทางศีลธรรม ผู้นำทางด้านอาชีพ ผู้นำด้านการพูด ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าหมายเพื่อชาวบ้านได้ ผู้นำทางการ ประสานทรัพยากร สมาชิกและชาวบ้านทั่ว ๆ ไปจะต้องมีการบริหารจัดการ การตัดสินใจร่วมกัน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตาม ตำแหน่ง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า “กรณีที่มีปัญหาข้อพิพาทดังกล่าว การตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในสมัยอดีตจะมีการตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในเบื้องต้น จะประกอบด้วย 1. ผู้นำ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) 2. บุคลากรในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล 3. บุคลากรในส่วนอำเภอ ร่วมกันไกล่เกลี่ยข้อ ขัดแย้งในส่วนเบื้องต้นก่อน”

การมีส่วนร่วมดังกล่าว ส่งผลต่อกระบวนการคิดและตัดสินใจในผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อเป็นการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เป็นการตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน หรืออาจเป็นระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับระดับการมี ส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล (IAP2–International Association for Public Participation) ในระดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท (To Involve): เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องใน กระบวนการวางแผนและตัดสินใจ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง ซึ่งหน่วยงาน ภาครัฐ มีหน้าที่จัดระบบอำนวยความสะดวกและยอมรับการเสนอแนะ [5] ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่าน หนึ่ง กล่าวว่า “มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ผมต้องทำให้ผู้ใหญ่บ้านสร้างทีมงาน สร้างคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มันเป็นข้อตกลง ถ้ากรรมการหมู่บ้านมารู้ด้วย ก็จะไม่ใช้คนเดียวที่จะตัดสินใจ กลายเป็นว่ากรรมการหมู่บ้านจะมีบทบาทในชุมชน ซึ่งจะสามารถ ตอบคำถามและแก้ไขปัญหา”

โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักยุติธรรมชุมชน (Community Justice) หมายถึง การป้องกันอาชญากรรม และกิจกรรมที่เกี่ยวกับความยุติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในความรับผิดชอบของหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันหรือในกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้าย เพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน [6] (Karp and Clear, 2000 : 324)

การยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ต้องการให้คดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณา หากเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย ที่จะสามารถพูดคุยกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า “จะมีการตั้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามา

ลงไปใกล้เกลี่ยข้อพิพาท และลงไปหาข้อตกลงเพื่อใกล้เกลี่ย ไม่ใช่ที่ทาง อบต. อย่างเดียว ก็จะมี คือถ้าเกี่ยวกับด้านสาธารณสุข ก็จะมีสาธารณสุข ไปด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนของในชุมชนที่เป็นคนกลางไปด้วย”

โดยรูปแบบของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีหลายระดับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ละบุคคลหรือแต่ละหน่วยงานมีอำนาจในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่างกันแตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับข้อเสนอของ Cohen & Norman Upoff (2523) และ Lee J. Cary (2519) [7] ที่อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วม สามารถแยกประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at meeting)
- 2) การมีส่วนร่วมสนับสนุนทุน (Financial contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการ (Membership on Committees)
- 4) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำ (Position of leadership)
- 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)
- 6) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
- 7) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 8) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือในการปฏิบัติการ หรือผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับบุคคลที่เคารพนับถือ โดยสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ชาวบ้านยอมรับการตัดสินใจจากบุคคลภายนอกมากกว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา เช่น กรณีการไปรับรองในเรื่องต่าง ๆ จนเกิดปัญหาไม่ไว้ใจกัน ในระหว่างคู่อริ เนื่องจากการผิดคำพูดต่อกันศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลบางปลา ก็จะประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมจังหวัด บริษัทที่เกี่ยวข้องหรือที่มีกรณีพิพาทกัน เข้ามาร่วมใกล้เกลี่ยกรณีพิพาทกัน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาจะเป็นผู้ประสานงานให้”

2. ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน

ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ประชาชนในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจของคนในพื้นที่มากนัก โดยเห็นว่าคนที่มาจากส่วนกลางหรือหน่วยงานอื่นนั้น มีความน่าเชื่อถือมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า “ปัญหาด้านการปฏิบัติงานตรงที่ชาวบ้านยอมรับการตัดสินใจจากบุคคลภายนอกมากกว่าบุคลากร ในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา เช่น กรณีการไปรับรองในเรื่องต่าง ๆ จนเกิดปัญหาไม่ไว้ใจกัน ในระหว่างคู่อริ เนื่องจากการผิดคำพูดต่อกัน”

ผู้ที่มีข้อพิพาทส่วนมาก จะให้คนที่มีความสูงศักดิ์กว่าคณบดีการทำงานของเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย เพื่อที่ตนจะได้ผลประโยชน์มากขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น เช่น การบุกรุกแนวเขต สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่งกล่าวว่า “ส่วนมากจะจบได้ ไม่ไปถึงอำเภอ ส่วนน้อยที่จะมีพวกคณบดี พวกที่คิดว่าตัวเองมีเพาวเวอร์ แล้วก็ร้องเรียน บางทีวิ่งไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ให้ลงมายุติคดีหรือโทรศัพทมา แต่เราก็ให้เหตุผลว่า ก็ต้องดำเนินการตามข้อเท็จจริง”

3. ปัญหาด้านบุคลากร

ในด้านปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจนั้น มีปัญหาด้านบุคลากรอยู่หลายด้าน เช่น บุคลากรขาดความรู้ในเรื่องกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ กล่าวว่า “เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาจะเป็นผู้ประสานงานให้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน โดยเฉพาะโครงการด้านกฎหมาย จึงทำให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาได้ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากขึ้น”

จะเห็นได้ว่า ความรู้ของผู้ที่ทำหน้าที่ในการใกล้เกลี่ยข้อพิพาท หรือการสมานฉันท์นั้นสำคัญมาก โดยบุคคลที่ทำหน้าที่ในการใกล้เกลี่ยข้อพิพาทส่วนใหญ่ จะเป็นกำนันหรือผู้ที่ทุกคนให้ความเคารพ แต่บุคคลเหล่านี้มีความรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องน้อยมาก จึงควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการอบรม ให้ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการขจัดข้อพิพาทได้ นอกจากปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แล้วยังมีปัญหาด้านบุคลากร ซึ่งไม่เพียงพอต่อการ

ปฏิบัติงาน ส่งผลให้ไม่อาจอำนวยความสะดวกได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ กล่าวว่า “บุคลากรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถระดับข้อพิพาทได้ กรณีความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้นิติกร”

ฉะนั้น การให้ความรู้แก่บุคลากรเป็นส่วนสำคัญมาก ชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานอื่น เช่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในเรื่องนั้น เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณสุข ควรจะให้สาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ หรือหากชุมชนมีข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย สามารถนำองค์ความรู้จากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ เป็นต้น

4. ปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณ

ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญในทุกชุมชน ซึ่งในชุมชนนี้มีงบประมาณที่ไม่เพียงพอ โดยหน่วยงานรัฐจะให้งบประมาณมาอย่างจำกัด จะดำเนินการทำอะไรต้องมีแผนงานที่ชัดเจนและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชน เป็นหลัก สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า “งบประมาณไม่ครอบคลุมถึงอย่างไรมันก็มีปัญหาในด้านงบประมาณอยู่แล้วทุกที่ ที่ถืองั้นก็ให้มา แต่สำหรับการทำตามแผน การแก้ไขของชุมชนเป็นแนวทางหลักซึ่งแต่ละหมู่บ้านได้ทำการประชุมและทำความเข้าใจว่า ทุกหมู่บ้านจะต้องมีแผนการพัฒนา ถ้าหมู่บ้านใดไม่มีแผนก็จะไม่สามารถทำงานได้ ตัวอย่างเช่นจะทำถนนเส้นใดเส้นหนึ่งถ้าไม่อยู่ในแผนก็ไม่สามารถทำได้”

สอดคล้องกับแนวคิดของสมพันธ์ เศษะอริกและคณะ [4] ซึ่งกล่าวว่า องค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านเป็นกลุ่มชุมชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเน้นการมีเป้าหมายร่วมหรือผลประโยชน์ร่วม ต้องคำนึงถึงการประสานงาน กิจกรรมและงบประมาณทั้งภายในและภายนอก เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการยุติข้อพิพาทในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

รูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนของตำบลบางปลาในเรื่องการยุติข้อพิพาท สมานฉันท์ในชุมชน หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีที่สุดในนั้นควรจะให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้พื้นฐานทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็กฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญา หรือแม้แต่กฎหมายที่ดิน จะส่งผลให้แต่ละฝ่ายไม่กระทบสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน อันเป็นการแก้ไขปัญหาได้เบื้องต้นอีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของวรรณิศา สีฟ้า [8] ที่ว่า ความรู้ ความเข้าใจของบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับของการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญกล่าวว่า “เนื่องจากประชาชนในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาค่อนข้างมีมาก ความคิดจึงแตกต่างกันออกไป เช่น ไม่รับฟังเหตุผล เอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวถ้าประชาชนควรได้รู้กฎหมายมากขึ้น จะลดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ รูปแบบ การจัดการที่ดี ควรจะให้ชาวบ้านได้มีความรู้ด้านกฎหมาย โดยเฉพาะสิทธิและหน้าที่ของตนเองเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีและมีมีความสุข”

เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่า หากประชาชนทุกคนพอรู้อกฎหมายจะไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น จะทราบว่าอะไรควร อะไรไม่ควร อันเป็นการป้องกันการเกิดข้อพิพาทได้อีกทางหนึ่ง อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การประสานกับหน่วยงานส่วนกลาง เข้าร่วมในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน อันเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อน ให้การมีส่วนร่วมในชุมชนยุติข้อพิพาทได้ง่ายขึ้น เพราะคนในชุมชนให้ความเคารพและเกรงใจ

อีกประการที่สำคัญ ที่จะทำให้งานยุติธรรมชุมชนเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชิญหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้น ๆ มาประสานผลประโยชน์ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหาพร้อมกัน จะทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของถวิลวดี บุรีกุล [9] กล่าวว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นต้องง่ายไม่ซับซ้อน และทุกคนจะสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้ และสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า “เรียกทุกคนมา เชิญคณะกรรมการประจำ กองทุนหมู่บ้าน ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ อสม. กลุ่มแม่บ้าน ราษฎรวิสาหกิจชุมชน เพื่อคุยกันว่าทำอะไรแก้ไขปัญหอะไร มีงบประมาณที่บริหารจัดการหมู่บ้านเท่าไร ประปาหมู่บ้านก็ให้

อบต. สร้าง แต่เราดูแล เก็บค่าน้ำ แล้วเงินก็อยู่ภายในชุมชนในหมู่บ้านเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน กรรมการหมู่บ้านก็ประชุมกับท่านผู้ใหญ่บ้านในฐานะคณะกรรมการหมู่บ้านก็เอามาคุยกัน”

จะส่งผลให้แก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็น ชาวบ้านได้รับประโยชน์ และเป็นการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาทันทีอย่างแท้จริงและยั่งยืน ชุมชนจะพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันให้กับประชาชนเพื่อเป็นผู้สิทธิและหน้าที่ของตน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งจะส่งผลให้การยุติข้อพิพาทมีประสิทธิภาพ

2. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เนื่องจากต้องมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. [อินเทอร์เน็ต] (ม.ป.ป.) [เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://lad.correct.go.th/main/wp-content/uploads/2018/08/รธน40.pdf>
- [2] อนิรุทธ์ บัวทอง. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560; 7; 2; 60-68.
- [3] นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.
- [4] สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์การชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2540.
- [5] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. [อินเทอร์เน็ต] (ม.ป.ป.) [เข้าถึงเมื่อ 17 กรกฎาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=2&content_id.
- [6] Karp, D. and Clear, T. Community Justice: A Conceptual Framework in Criminal Justice 2000, vol. 2, (Charles M. Fried, ed.) Washington, DC: United States Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice; 2000.
- [7] Cohen, J. and Uphoff, N. Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. World Development 1980; 8: 213-235.
- [8] วรณิศา สีฟ้า. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอนองหญ้าป้อม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2562; 9(2):111-121.
- [9] ถวิลวดี บุรีกุล. ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด : ทำอย่างไรให้เป็นจริง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า; 2551.